

УДК 341.1

DOI: <https://doi.org/10.31732/2707-9155-2020-38-77-84>

Поняття та сутність «acquis communautaire» у контексті дослідження процесу лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України

Ткач Д.І.

*Доктор політичних наук, професор, проректор з міжнародних зв'язків,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна,
тел.: (044)-455-56-90, e-mail: dmitriyt@krok.edu.ua
ORCID:0000-0002-1347-9562*

Казік Т.В.

*Аспірантка, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна,
тел.: (068) 98-748-82, e-mail: kazikt@krok.edu.ua
ORCID:0000-0001-5753-5768*

The concept and essence of “acquis communautaire” in the context of the study of the process of liberalization by the European Union of the visa regime for Ukraine

Tkach D.I.

*Doctor of science (political), professor, vice-rector for international relations,
«KROK» University, Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine,
tel.: (044)-455-56-90, e-mail: dmitriyt@krok.edu.ua
ORCID:0000-0002-1347-9562*

Kazik T.V.

*Postgraduate student, «KROK» University,
Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine,
tel.: (068) 98-748-82, e-mail: kazikt@krok.edu.ua,
ORCID:0000-0001-5753-5768*

Анотація. У статті досліджено тлумачення поняття «*acquis communautaire*», його сутність та значення у контексті аналізу процесу адаптації українського законодавства в рамках виконання завдань «Плану дії щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України». Першочергово авторами приділяється увага фундаментальним крокам на шляху до затвердження євроінтеграційного напрямку України як головного вектору зовнішньої політики держави. Таким чином, проаналізовано та порівняно статті й розділи Постанов різних років прийняття – «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 1993 року та «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 2010 року. Визначено нормативно-правовий акт, в якому вперше було введено та інтерпретовано «*acquis communautaire*» як правову систему Європейського Союзу – Закон України від 2004 року «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». Окреслено проблематику введення поняття на прикладі політики захисту персональних даних, включаючи болюче та досить провідне у науково-дискусійних обговореннях питання перекладу на українську мову важливих понять норм ЄС, що загальмувало процес адаптаційних заходів. Окремо авторами сформульовано список заходів із гармонізації нормативно-правових актів українського законодавства до відповідності «*acquis*». У рамках виконання поставленого завдання складено хронологічну таблицю з назвою законодавчого акта та характеристикою результатів внесення змін до зазначеного акта. Так, проаналізовано 10 нагальних документів імплементації європейських норм щодо захисту персональних даних, що були визначені у Плані дії щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України (VLAP). Виконане дослідження дозволяє простежити за процесом гармонізації європейського законодавства до українського на прикладі одного напрямку, а саме політики захисту персональних даних. Також, ґрунтуючись на виділених проблемних питаннях, пропонується провести заходи щодо вдосконалення методів виконання імплементаційних заходів, що в подальшому позитивно вплинуть на розвиток євроінтеграційного напрямку України.

Ключові слова: «*acquis communautaire*», «*acquis*» ЄС, лібералізація ЄС візового режиму для України, адаптація законодавства України, євроінтеграція, Україна, Європейський Союз.

Формула: 0, рис.: 0, табл.: 1, бібл.: 19.

Annotation. The article investigates the interpretation of the concept “*acquis communautaire*”, its essence and meaning in the context of the analysis of the process of adaptation of Ukrainian legislation in the framework of the tasks of the “*Visa Liberalisation Action Plan*” with the EU. Initially, the authors pay attention to fundamental steps towards the approval of the European integration direction of Ukraine as the main vector of the state foreign policy. Thus, articles and sections of resolutions of different years of adoption – “*On the Main Directions of Ukraine’s Foreign Policy*” of 1993 and “*On the Principles of Domestic and Foreign Policy*” of 2010 – have been analyzed and compared. The legal action in which “*acquis communautaire*” as the legal system of the European Union was introduced and interpreted for the first time – the Law of Ukraine of 2004 “*On the State Program for Adaptation of Ukrainian Legislation to the Legislation of the European Union*” was defined. The issue of introduction of the concept on the example of personal data protection policy was defined, including a painful and rather leading in scientific and discussion discussions the issue of translation into Ukrainian of important concepts of EU norms, which slowed down the process of adaptation measures. Separately, the authors have formulated a list of measures aimed at harmonization of Ukrainian legislation with “*acquis*”. As part of the task, a chronological table with the title of the legislative act and description of the results of amendments to the said act has been compiled. Thus, 10 urgent documents of implementation of European

norms on personal data protection, which were defined in the “Visa Liberalisation Action Plan” (VLAP), were analyzed. The study allows us to follow the process of harmonization of European legislation to the Ukrainian one on the example of one direction, namely the policy of personal data protection. Also, based on the identified problematic issues, it is proposed to take measures to improve the methods of implementation, which in the future will have a positive impact on the development of the European integration of Ukraine.

Keywords: “*acquis communautaire*”, “*acquis*” of the EU, liberalization of the EU visa regime for Ukraine, the adaptation of the legislation of Ukraine, European integration, Ukraine, the European Union.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 1, bibl.: 19.

Постановка проблеми

«*Acquis communautaire*» (надалі – «*acquis*») є дуже важливою концепцією в Європейському Союзі. Він охоплює всі договори, законодавство ЄС, міжнародні угоди, стандарти, судові рішення, положення про основні права і горизонтальні принципи в договорах, такі як рівність та недискримінація. В офіційних документах ЄС даний термін замінює слово «законодавство».

Усі дійсні держави-члени та їх громадяни повинні підкорятися «*acquis*», а також держави, які мають намір приєднатися до ЄС, обов’язково приймають «*acquis*» на рівні з національним законодавством [1]. Враховуючи таку особливість, у рамках лібералізації візового режиму для України значну увагу було приділено адаптації законодавства країни до «*acquis*». Саме тому актуальним залишається дослідження тлумачення терміна «*acquis*» як основного чинника законодавчих зрушень в Україні у період виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Опісля офіційного започаткування діалогу лібералізації візового режиму вітчизняні науковці зосередилися насамперед на правовому аспекті даного процесу. Обґрунтування правових засад співробітництва між Україною та ЄС

висвітлено у працях О. В. Довжук [2], Л. Є. Смірної [3], Р. А. Петрова [4], Ю. Л. Юринця [5]. Серед останніх досліджень, що спрямовані на синтез процесу адаптації законодавства України та дослідження терміна «*acquis*» у процесі імплементації Угоди між Україною та ЄС про асоціацію, слід виокремити В. І. Чубейко [6] та Р. А. Петрова [7], відповідно.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

З вищенаведеного аналізу наукових публікацій і впливає необхідність у дослідженні введення терміна «*acquis*» у контексті лібералізації візового режиму ЄС для України, розгляд його поняття, сутності та проблематики на прикладі адаптаційних заходів реалізації пунктів Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України (VLAP).

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження поняття та сутності терміна «*acquis communautaire*» як основного чинника трансформації правової системи України у контексті процесу лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України.

Виклад основного матеріалу дослідження

На початку незалежності України, у 1993 році, була схвалена Постанова

Верховної Ради «Про основні напрями зовнішньої політики України». У Постанові було закладено перші кроки до визначення євроінтеграційного процесу як одного з головних прагнень держави. Так, у 3 розділі одним із напрямів зовнішньої політики проголошується «розширення участі в європейському регіональному співробітництві» [8].

Згодом, у 2010 році Постанова втратила чинність на підставі Закону «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [9]. Закон запозичив основні принципи зовнішньої політики, зазначені у Постанові від 1993 року та був розширений з включенням засад внутрішньої політики країни. Таким чином, у Статті 11 однією з основних засад зовнішньої політики України затверджується забезпечення інтеграційного процесу країни до таких напрямів європейського простору, як політичний, економічний та правовий, що в подальшому сприятиме набуттю членства в Європейському Союзі (надалі – ЄС).

З погляду інтеграційних заходів у правовий вимір ЄС була поставлена задача адаптації та гармонізації правової системи України до «acquis». Уперше термін було вживано та інтерпретовано для українського суспільства у Законі «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 2004 року [10].

Згідно з Законом визначається, що «acquis communautaire» – це права система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ [10].

У сукупності «acquis» усі договори, положення і директиви прийняті євро-

пейськими інститутами, а також рішення Європейського Суду, тому система є динамічною й постійно розвивається. Прийняття та реалізація «acquis» є основою переговорів про вступ нових держав-членів ЄС. Вони повинні прийняти, впровадити і забезпечити дотримання всіх норм, необхідних для членства [11].

Цей принцип включений до Лісабонського договору. Країни-кандидати повинні адаптувати свою адміністративну та інституційну інфраструктуру й привести національне законодавство у відповідність до законодавства ЄС у різних сферах життя. Поряд зі зміною національного законодавства це часто означає створення або зміну необхідних адміністративних або судових органів, які здійснюють нагляд за законодавством.

Під час виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України (надалі – VLAP) [12] було виконано низку заходів із гармонізації нормативно-правових актів та відповідності їх «acquis».

Розглянемо процес введення «acquis» на прикладі реалізації одного з пунктів у четвертому блоці, що закріплені у VLAP – 2.3.4. Захист персональних даних. Спочатку закріпимо вхідні дані, що були визначені та надані Україні у VLAP. Згідно з Законом «Про Національний план з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» [13] затверджено два положення стосовно пункту 2.3.4.:

1) Удосконалення законодавства України стосовно захисту персональних даних:

а. Розробка проєктів нормативно-правових актів та їх імплементація в рамках реалізації Закону України «Про захист персональних даних», а також для забезпечення функціонування Дер-

жавної служби з питань захисту персональних даних.

б. Створення та супроводження проекту Закону «Про внесення змін до законодавчих актів щодо порушення законодавства про захист персональних даних».

2) Адаптація законодавства України

до вимог міжнародних актів у сфері захисту персональних даних.

а. Визначення переліку міжнародних договорів у сфері захисту персональних даних, до яких необхідно приєднатися Україні, та подання відповідних пропозицій приєднання.

Таблиця 1

Хронологія подій введення «acquis» в українське законодавство щодо захисту персональних даних (відповідно VLAP)

Дата	Подія
06.06.2010	Ратифіковані Конвенція Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додатковий протокол до неї від 2001 року [14].
01.01.2011	Набув чинності Закон України «Про захист персональних даних» [15].
06.04.2011	Створення Державної служби із захисту персональних даних, шляхом затвердження відповідного положення [16]. Продовження процесу забезпечення інституційної спроможності новоствореного органу.
02.06.2011	Ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних» [17].
13.01.2012	Після аналізу впроваджених змін була надана вимога щодо внесення деяких змін і доповнень до законодавства з питань захисту персональних даних. Доручення від уряду було покладено на Міністерство юстиції. Опісля коригувань ухвалено Закон України «Про внесення змін до розділу II Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних» щодо перенесення терміну введення в дію» [18].
Травень 2013 р.	Ухвалення урядового проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення інституційної системи захисту персональних даних» Верховною Радою України. Законопроект був розроблений у тісній співпраці з експертами ЄС. За змістом законопроект відповідає поставленим цілям і завершує процес інституційного оформлення національної системи захисту персональних даних.
06.06.2013	Урядовий проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення інституційної системи захисту персональних даних» був ветоований Президентом через зауваження технічного характеру.
03.07.2013	Прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних» Верховною Радою України.
01.01.2014	Набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних». Згідно з внесеними змінами та у відповідності з Конвенцією, повноваження контролю за додержанням законодавства про захист персональної інформації покладено на Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Уповноважений створив Департамент з питань захисту персональних даних [19].
10.09.2014	Скасування існування Державної служби із захисту персональних даних.

Надалі проаналізуємо виконання за-тверджених пунктів та результатів введе-ння «acquis». Для цього відобразимо хронологію подій у таблиці 1.

Аналізуючи представлену хроно-логію подій, слід виокремити основні характерні ознаки для реалізації одно-го із пунктів VLAP. Для повноцінно-го та коректного введення «acquis» в українське законодавство щодо захисту персональних даних знадобилося при-близно 4 роки на внесення змін до іс-нуючих нормативних актів, аналіз цих змін та коригування, створення необ-хідних органів для здійснення контр-олю, надання їм певних повноважень та обов'язків.

Однак, на даному прикладі просте-жується неповне проведення процесу адаптації до «acquis» за результатами роботи групи з провадження змін до за-конодавства протягом перших 2 років (2010-2012 рр.), що відображається у створенні кінцевого документа саме ра-зом з експертами ЄС за наступні 2 роки (2012-2014 рр.).

Література

1. Glossary of summaries: Acquis. *Access to European Union law*: веб-сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/acquis.html> (дата звернення: 10.01.2020).
2. Довжук О. В. Правові засади співробітництва між Україною та ЄС в сфері юстиції, свободи, безпеки та руху осіб. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 125 (1). С. 95–105.
3. Смірнова Л. Є. Парадигми обумовлених змін правової системи України. *Стратегічні детермінанти соціально-економічного розвитку в умовах трансформаційних перетворень*: зб. тез допов. наук. читань, присвячених пам'яті В. П. Череваня, 25 квіт. 2018 р. Київ : Київський університет ринкових відносин, 2018. С. 293–296.
4. Інституційне та правове забезпечення європейської інтеграції України: виклики та завдання / Петров Р., Головка-Гавришева О., Кузьо М., Черніков Д. Київ : Фонд ім. Фрідріха Еберга, 2015. 31 с.
5. Юринець Ю. Л., Белкін Л. М. Теоретико-правові проблеми забезпечення конституційних прав громадян у процесі адаптації законодавства України до *acquis communautaire* Європейського Союзу. *Юридичний вісник Національного авіаційного університету «Повітряне і космічне право»*. 2018. № 3 (48). С. 97–102.
6. Чубейко В. І. Адаптація законодавства України до принципів права Європейського Союзу. *Молодий вчений. Юридичні науки*. 2018. № 11 (63). С. 152–155.
7. Петров Р. А. Особливості транспозиції «acquis» ЄС у правову систему України в процесі імплементації Угоди між Україною та ЄС про асоціацію та Угоди про енергетичне співтовариство. *LEX PORTUS*. 2017. № 1 (3). С. 22–38.

Висновки

Отже, підбиваючи підсумок про-веденого аналізу введення «acquis» на прикладі одного з пунктів VLAP, про-стежуються такі проблеми:

1. Якщо поняття «acquis» є динаміч-ним і постійно доповнюваним, то для адаптації законодавства України у всіх сферах, що забезпечить розгляд країни як кандидата на членство до ЄС, зна-добиться дуже багато часу. Звідси, за-конотворчий процес в Україні не буде встигати за «acquis» ЄС, що створить значну перешкоду на євроінтеграційно-му шляху держави.

2. Для гармонізації українського за-конодавства потрібно добре розуміти всі «acquis» акти. Саме тому потрібно реалізувати тісну співпрацю з експер-тами ЄС, адже некоректне трактування може призвести до неправильного про-цесу адаптації. Наведений приклад є показовим, де за 4 роки роботи дійсні результати можна спостерігати тільки за останні 2 роки, після включення до процесу представників ЄС.

8. Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 року № 3360-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12> (дата звернення: 10.01.2020).

9. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 10.01.2020).

10. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15/ed20111001/find?text=Acquis+communautaire+%28acquis%29> (дата звернення: 10.01.2020).

11. Acquis communautaire. *Collaboration in Research and Methodology for Official Statistics*: веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cros/category/acronyms/acquis-communautaire_en (дата звернення: 10.01.2020).

12. Action Plan On Visa Liberalisation. *International organization for Migration*: веб-сайт. URL: <http://iom.org.ua/en/legislation/migration-related-legislation/action-plan-on-visa-liberalisation.html> (дата звернення: 10.01.2020).

13. Про Національний план з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Указ Президента України від 22 квітня 2011 року № 494/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494/2011> (дата звернення: 10.01.2020).

14. Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних: Закон України від 6 липня 2010 року № 2438-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2438-17> (дата звернення: 10.01.2020).

15. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення: 10.01.2020).

16. Про Положення про Державну службу України з питань захисту персональних даних: Указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 390/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390/2011> (дата звернення: 10.01.2020).

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних: Закон України від 2 червня 2011 року № 3454-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3454-17> (дата звернення: 10.01.2020).

18. Про внесення змін до розділу II Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних» щодо перенесення терміну введення в дію: Закон України від 13 січня 2012 року № 4343-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4343-17> (дата звернення: 10.01.2020).

19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних: Закон України від 3 липня 2013 року № 383-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-18> (дата звернення: 10.01.2020).

Reference

1. Access to European Union law, “Glossary of summaries: Acquis”, available at: <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/acquis.html> (Accessed 10 January 2020).

2. Dovzhuk, O. V. (2015), “Legal aspects of Ukraine-EU cooperation in fields of justice, freedom, safety and people movement”, *Actual problems of international relations*, vol. 125 (1), pp. 95–105.

3. Smirnova, L. Ye. (2018), “Paradigms of conditioned changes in the legal system of Ukraine”, *Stratehichni determinanty sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku v umovakh transformatsijnykh pere-tvorenyh* [Strategic determinants of socio-economic development in the context of transformational transformations], *Naukovi chytan' prysviachenykh pam'iaty V. P. Cherevania* [Scientific readings on the memory of V. P. Cherevany], Kyiv University of Market Relations, Kyiv, Ukraine, 25 April 2018, pp. 293–296.

4. Petrov, R. Holovko-Havrysheva, O. Kuz'o, M. Chernikov, D. (2015), *Instytutstijne ta pravove zabezpechennia ievropejs'koi intehratsii Ukrainy: vyklyky ta zavdannia* [Institutional and Legal Support for European Integration of Ukraine: challenges and tasks], Friedrich Ebert Stiftung, Kyiv, Ukraine.
5. Yurinets, Yu. and Belkin, L. (2018), "Theoretical and Legal problems of provision of constitutional rights of citizens in the process of adaptation of the legislation of Ukraine to *acquis communautaire* of the European Union. P. 1", *Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal "Air and Space Law"*, vol. 3 (48), pp. 97–102.
6. Chubeiko, V. I. (2018), "Adaptation of the Ukrainian Legislation to the Principles of Law of the European Union", *Young Scientist: Law*, vol. 11 (63), p. 152–155.
7. Petrov, R. A. (2017), "Features of transposition of the EU *acquis* into the legal system of Ukraine in the process of implementation of the EU-Ukraine Association Agreement and the Energy Community Agreement", *LEX PORTUS*, vol. № 1 (3), p. 22–38.
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), "On the Main Directions of Ukraine's Foreign Policy", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12> (Accessed 10 January 2020).
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "On the Principles of Domestic and Foreign Policy", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (Accessed 10 January 2020).
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), "On the State Program for Adaptation of Ukrainian Legislation to the Legislation of the European Union", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15/ed20111001/find?text=Acquis+communautaire+%28acquis%29> (Accessed 10 January 2020).
11. Collaboration in Research and Methodology for Official Statistics, "Acquis communautaire", available at: https://ec.europa.eu/eurostat/cros/category/acronyms/acquis-communautaire_en (Accessed 10 January 2020).
12. International organization for Migration, "Action Plan On Visa Liberalisation", available at: <http://iom.org.ua/en/legislation/migration-related-legislation/action-plan-on-visa-liberalisation.html> (Accessed 10 January 2020).
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), "About the National Plan for the implementation of the European Union Visa Liberalization Action Plan for Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494/2011> (Accessed 10 January 2020).
14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "On the ratification of the Convention on the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data and the Additional Protocol to the Convention on the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data with regard to supervisory authorities and cross-border data flows", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2438-17> (Accessed 10 January 2020).
15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "On Protection of Personal Data", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (Accessed 10 January 2020).
16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), "On the Regulation on the State Service of Ukraine for the Protection of Personal Data", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390/2011> (Accessed 10 January 2020).
17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), "On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine on Strengthening Accountability for Violation of Personal Data Protection Legislation", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3454-17> (Accessed 10 January 2020).
18. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), "On Amendments to Section II of the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Strengthening Responsibility for Violation of Personal Data Protection Legislation", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4343-17> (Accessed 10 January 2020).
19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2013), "On Amendment of Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Improvement of the Personal Data Protection System", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-18> (Accessed 10 January 2020).

Стаття надійшла до редакції 18.01.2020 року